

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษา คือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือส่งความคิดถึงกันและกัน¹ ระบบสัญลักษณ์นั้นประกอบด้วย เครื่องหมายต่าง ๆ ทั้งที่เป็น รูป และเสียง ส่วนเครื่องมือส่งความคิดก็คือการใช้ภาษานั้นเอง การใช้ภาษามักกล่าวรวม ๆ กัน เป็นการ ใช้ภาษาพูดและการใช้ภาษาเขียน การใช้ภาษาพูดอาศัยการฟังและการพูดประกอบกัน ส่วนการใช้ภาษาเขียนก็อาศัยการอ่านและการเขียน การใช้ภาษาทั้งสองชนิดนี้ต้องมีระบบสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องหมายทางรูปและเสียง จึงจะสามารถเป็นสื่อส่งความคิดได้ โดยที่ การอ่าน การฟัง เป็นกระบวนการสร้างความคิด และการพูด การเขียน เป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิด

แต่เดิมมนุษย์ถ่ายทอดความคิดทางการพูดเพียงอย่างเดียว ต่อมาได้คิดสัญลักษณ์ทางรูปขึ้นแทนเสียง ภาษาเขียนจึงเกิดขึ้น ภาษาเขียนนั้นต่างกับภาษาที่พูดกันตามปกติที่การจัดวางคำให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนเลือกสรรถ้อยคำที่ใช้ให้เป็นไปตามกำหนดที่วางไว้ในคำร่าอักษรวิชีและไวยากรณ์² การใช้ภาษาเขียนให้เป็นเครื่องมือ

¹ปรีชา ช่างขวัญยืน, พื้นฐานของการใช้ภาษา (กรุงเทพฯ : ไทวัฒนาพาณิชย์, 2517), หน้า 3.

²พระยาอนุমানราชชน, นิรุกติศาสตร์ ภาค 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2499), หน้า 24.

ลือสารคิดต่อจึง เป็นเรื่องยากกว่าการใช้ภาษาพูด บุคคลที่จะเขียนหรือเรียบเรียงคำให้ผู้อื่นเข้าใจได้นั้น ย่อมต้องอาศัยความสามารถหรือสมรรถภาพทางสมองและการค้นคว้าอย่างมาก¹ โดยเฉพาะภาษาเขียนเป็นภาษาที่ค่อนข้างประณีตกลั่นกรอง ผู้เขียนควรรู้จักลักษณะของภาษา หยิบยกภาษามาใช้ให้ถูก เช่น เกี่ยวกับการประพันธ์หรือยกรองของ รุจิฉันทลักษณ์²

มีผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักของการเขียนไว้หลายประการ เช่น ให้เลือกเขียนเรื่องที่ตนสนใจและพยายามถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในสมองออกมาให้ได้ ข้อควรจำคือ ข้อเขียนต้องปึกฉูดหมายที่ชัดเจน มีขอบเขตอันแน่นอน ไม่ปะปะออกนอกเรื่อง³ การเขียนมีหลายประเภท เรียงความเป็นประเภทหนึ่งของการเขียนซึ่งต้องอาศัยรูปแบบและวิธีเขียนที่เป็นแบบแผน นอกจากนี้ยังต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว เขียนออกมาให้อ่านอีกด้วย ในหลักสูตรวิชาการใช้ภาษาไทยของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521⁴ ได้บรรจุเนื้อหาวิชาเรียงความไว้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะการเขียนอันได้แก่

1. การเรียงความจากข้อเท็จจริงและจินตนาการ

¹ กรมวิสามัญศึกษา, จุดสารภาษาไทย, (23 ธ.ค. 2519), หน้า 1.

² ะอบ โปษะกฤษณะ, "หลักการเขียน" คำบรรยายวิชาภาษาไทย (กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2511), หน้า 6.

³ ลิทธา พิณจุฑาภรณ์ และคณะ, การเขียนและการพูด (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), หน้า 7.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (กรุงเทพฯ, 2520,) หน้า 9 - 15.

2. การเขียนเรียงความที่สมควรแก่วัยโดยนำข้อเท็จจริงที่มีหลักฐานอ้างอิงมาประกอบการเขียน

3. การเขียนเรียงความจากความคิด โดยใช้จินตนาการเพิ่มขึ้นหรือโดยใช้หลักวิชาและใช้เหตุผลที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

พระยาอุปกิตศิลปสาร¹ กล่าวถึง "การแต่งเรื่อง" ในหนังสือหลักภาษาไทย ว่า การแต่งเรื่องคือการเอาความรู้ ความคิดเห็น หรือความจำเรื่องราวต่าง ๆ มาปรับปรุงเรียบเรียงขึ้นเป็นเรื่องราวของตน โดยใช้ความรู้ทั่ว ๆ ไปยิ่งมีมากยิ่งดี และทั้งจะต้องใช้ศิลป์ในเชิงเรียบเรียงนั้นเป็นเครื่องมืออันสำคัญด้วย ซึ่งนับว่าเป็นบทเรียนสำคัญของการเรียนภาษาชั้นสูงสุด ซึ่งจะต้องเรียนอีกแผนกหนึ่งต่างหาก ถึงกระนั้นก็ต้องถือเอาหลักภาษาไทย เช่นไวยากรณ์นี้เป็นบรรทัดฐานอันสำคัญอยู่ด้วยเหมือนกัน

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน² ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนที่สำคัญในการเขียน 5 ขั้นตอน

คือ

1. ขั้นเสาะหาเนื้อเรื่อง
2. ขั้นเตรียมและจัดระเบียบความคิด
3. ขั้นแสดงออก
4. ขั้นตรวจทาน
5. ขั้นปรุงแต่ง

¹พระยาอุปกิตศิลปสาร, หลักภาษาไทย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2499), หน้า 174 - 186.

²ประสิทธิ์ กาพย์กลอน, การเขียนภาคปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518). หน้า 6.

ในปัจจุบันนี้แม้จะมีหลักสูตรภาษาไทยบังคับการสอนวิชาเรียงความในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตำราว่าด้วยกาเขียนเรียงความเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรียงความหลายประการ

✓ ปัญหาแรก คือปัญหาที่เกิดจากข้อบกพร่องในการเขียนเรียงความของนักเรียน จากการสำรวจโดยคำบอกเล่าของครู และการตรวจเรียงความ เช่น นักเรียนวางโครงเรื่องไม่เป็น เรื่องที่เขียนไม่ตรงกับหัวข้อที่ตั้งไว้ ขาดความรู้และความคิดในเรื่องที่เขียนจึงเขียนไม่ได้ดี การใช้ถ้อยคำสำนวนและการเข้ารูปประโยคไม่ถูกต้อง การเขียนตัวสะกดยังผิดอยู่มาก และไม่รู้จักย่อหน้า ไม่รู้จักเขียนคำนำ บางครั้งเขียนคำนำ ยืดยาวไม่เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน หรือออกนอกประเด็น ตอนสุดท้ายไม่รู้จักสรุปความ¹

รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา² ได้กล่าวถึงปัญหาอันเกิดจากตัวครู คือ ครูส่วนมากไม่ชอบสอนเรียงความเพราะรู้สึกว่าคุณเองไม่สนใจในการแต่งหรือตนเองแต่งไม่ได้ แต่สอนให้เด็กแต่งตามที่ต้องการไม่ได้ และยังมีปัญหาเรื่องต้องตรวจสอบแบบฝึกหัดเรียงความจำนวนมาก จึงมีเวลาไม่พอสำหรับตรวจแก้คำและประโยคที่เด็กเขียนผิด ปัญหาอื่น ๆ คือ ปัญหาด้านวิธีสอนซึ่งไม่ก่อให้เกิดความสนใจจะฝึกหัดขณะดำเนินการเขียน เพราะครูมักกำหนดเรื่องให้เด็กแต่งโดยไม่คำนึงถึงความสนใจของเด็ก นอกจากนี้ รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา ยังได้อ้างถึง Dawson & Miller ซึ่งกล่าวว่า การเขียนที่เป็นงานสร้างสรรค์ (Creative Writing)

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือครูประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 (กรุงเทพฯ, 2518), หน้า 56.

²รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, "วิธีสอนภาษาไทยชั้นมัธยม," ตำราวิชาครู (กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), หน้า 116.

ควรจะมีความหมายกว้างขวาง ไม่ใช่เพียงการแต่งนิทาน และกาพย์กลอน แต่รวมทั้ง จกหมายถึงเพื่อน บันทึกรายวัน อรรถชีวประวัติ การวิจารณ์หนังสือ การเขียนบทเจรจา ของบทละคร การพรรณนาลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ข้อสังเกตใหญ่ ๆ และการสร้าง นิยายจากรูปภาพด้วย¹ ครูจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิดในการแต่ง โดยครูและเด็กเลือกเรื่องที่จะแต่ง มีการวางโครงเรื่อง และหัวข้อตามความสนใจของนักเรียน²

ส่วนด้านการวัดผล ครูมักไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอนในการให้คะแนน เนื่องจากครู ไม่มีเวลาที่จะตรวจอย่างละเอียด ครูส่วนมากจะนำข้อคิดของนักเรียนมาแก้ไข พร้อมทั้ง อ่านเรียงความฉบับที่ดีให้นักเรียนลอกตัวอย่างไว้ดูและท่องสำหรับสอบ³

ปัญหาที่ควรยอมรับและเน้นเป็นพิเศษ คือปัญหาค้นตัวครู แม้ครูจะแต่งความ ใดก็ได้ แต่ไม่สามารถสอนให้นักเรียนแต่งได้ตามที่ต้องการ เพราะทักษะการเขียนนั้นขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางสมองด้านการใช้ภาษาด้วย จากงานวิจัยของ สมบูรณ์ ชิตพงษ์⁴ มีความเห็นว่า "เพื่อให้การเขียนเรียงความได้ผลดี ควรมีการฝึกฝนด้านภาษาให้มากกว่า คำอื่น ๆ เพราะสมรรถภาพสมองนี้ส่งผลต่อการเขียนเรียงความมากที่สุด"

¹ เปี่ยมศรี นาคพันธ์, "วิธีสอนแต่งไทยในชั้นมัธยมปลาย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2499) (พิมพ์ครั้งที่ 1), หน้า 24.

² รองรัตน์ อิศรภักดี และ เทือก กุสุมา ณ อุษยา, เรื่องเดิม, หน้า 114.

³ เปี่ยมศรี นาคพันธ์, เรื่องเดิม, หน้า 5.

⁴ สมบูรณ์ ชิตพงษ์, "สมรรถภาพสมองที่ส่งผลต่อการเขียนเรียงความ" (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2511), หน้า 58.

นอกจากนี้ ปรีชา ช่างขวัญอิน¹ ยังกล่าวว่า "คนเราจะเข้าใจความหมายของคำพูดในภาษาใดภาษาหนึ่งได้ก็ต้องรู้จักสัญลักษณ์ และเข้าใจระบบของสัญลักษณ์ของภาษานั้น ระบบสัญลักษณ์ของแต่ละภาษานี้คือสิ่งที่เราเรียกว่า หลักภาษา ผู้ที่จะใช้ภาษาได้ก็ต้องรู้หลักภาษาอย่างดี"

จากแนวความคิดดังกล่าว ซึ่งสรุปว่า การใช้ภาษาหรือความเข้าใจในหลักภาษา เป็นสิ่งสำคัญในการเขียนเรียงความ จึงมีผู้พยายามแก้ปัญหาการเรียนการสอนเรียงความโดยเน้นในเรื่อง การใช้ภาษาหรือหลักภาษา ว่าเป็นส่วนสำคัญในการเขียนเรียงความ อันจะก่อให้เกิดทักษะในการเขียนเรียงความภายหลัง และนำวิธีการดังกล่าวมาใช้แก้ปัญหาด้านการวัดผล

✓ ครั้น ชาวหนู² ได้เสนอแนวความคิดสนับสนุนว่า การเขียนเรียงความเป็นขบวนการสังเคราะห์ทางสมองที่นักเรียนต้องนำเอาความรู้ต่าง ๆ มาประกอบเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกัน ซึ่งในการสอนควรให้นักเรียนฝึกเขียนอย่างจริงจัง แต่ในแง่การวัดผลไม่อาจใช้วิธีนี้ได้ เพราะคะแนนเชื่อถือได้ยาก จึงจำต้องออกข้อสอบแบบปรนัย คือ แทนที่จะวัดผลจากข้อความที่เรียบเรียงโดยตรง ก็หันไปวัดสมรรถภาพทางการเขียนเรียงความแทน จัดเป็นการวัดทางอ้อมซึ่งมีคุณค่าทัดเทียมกัน

จากปัญหาการเรียนการสอนเรียงความดังกล่าวจึงทำให้มองเห็นว่าแนวโน้มของข้อทดสอบเรียงความในปัจจุบันเป็นแบบปรนัยโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ วิธีการเขียนเรียงความ เช่น รูปแผน การเรียงลำดับข้อความ การเรียงลำดับประโยค การขยายความ การใช้ภาษา การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ฯลฯ ซึ่งเรียกว่าโครงสร้างของ

¹ ปรีชา ช่างขวัญอิน, เรื่องเดิม, หน้า 11.

² ครั้น ชาวหนู, "การเขียนข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน,"

วิทยาสาร, 27(22 พ.ค. 2519), หน้า 12.

เรียงความนั้นเอง วิธีการตั้งคำถามไขปัญหาสำหรับการสอนและการวัดผลของครู โดย
ยังไม่มีผู้ใดคำนึงถึงทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนว่าจะมีผลประการใด ✓

ด้วยเหตุที่มีปัญหาในการเรียนการสอนเขียนเรียงความ ตลอดจนแนวทางที่มี
ผู้พยายามแก้ไขปัญหานั้น ประกอบกับยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ผู้
วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความ และทักษะการเขียน
เรียงความมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงใด โดยเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ของโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหงเป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เพราะผู้
วิจัยเป็นครูสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา และเชื่อว่าผลการวิจัยครั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์
ต่อการสอนเรียงความแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเช่นกัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่านักเรียนชั้น มศ.3 มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียน
เรียงความและทักษะการเขียนเรียงความเพียงใด
2. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียง
ความระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย
3. เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างของทักษะการเขียนเรียงความระหว่างนักเรียน
หญิงและนักเรียนชาย
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียง
ความ และทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้น มศ.3

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความกับทักษะการเขียนเรียง
ความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรจะสัมพันธ์กัน การตั้งสมมติฐานเช่นนี้ เนื่อง
จากความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งใ
การเขียนเรียงความ

2. ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิงไม่แตกต่างกัน การตั้งสมมติฐานเช่นนี้เนื่องจาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง ปีการศึกษา 2520 มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับเดียวกัน และเรียนวิชาภาษาไทยในหลักสูตรเดียวกัน จึงควรมีระดับความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความระดับเดียวกัน

3. ทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิงไม่แตกต่างกัน การตั้งสมมติฐานเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง ปีการศึกษา 2520 มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับเดียวกัน และเรียนวิชาภาษาไทยหลักสูตรเดียวกัน จึงควรมีระดับทักษะการเขียนเรียงความใกล้เคียงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนของโรงเรียนมัธยมสาธิตรามคำแหง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนสุดท้ายของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2520 มีจำนวน 100 คน

2. ไม่พิจารณาอายุ, ความสามารถในการเรียนของนักเรียนทุกวิชา, ทักษะคิดต่อวิชาภาษาไทย, ตลอดจนอาชีพของบิดามารดาและสิ่งแวดล้อมทางบ้านมาเป็นองค์ประกอบในการวิจัย

3. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นคะแนน

3.1 ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความของนักเรียนทั้งชายหญิง

3.2 ทักษะการเขียนเรียงความของนักเรียนทั้งชายหญิง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวัดทักษะการเขียนเรียงความ ถือตามหลักเกณฑ์การให้คะแนนการเขียนเรียงความที่ใช้อยู่ คือ รูปแบบ ส่วนวนภาษา และความคิด จึงนับว่าคะแนนทักษะ

การเขียนเรียงความที่นักเรียนได้รับแสดงความสามารถในการเขียนเรียงความใกล้เคียงความจริง

2. ผู้วิจัยถือว่า "เรียงความ" และ "แต่งความ" มีความหมายเหมือนกัน

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่า ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ผู้วิจัยจะได้นำผลของการวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลโดยการเสริมทักษะการเขียนเรียงความให้ดียิ่งขึ้น
2. ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมจะได้นำผลของการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการวัดผลวิชาเรียงความให้ดียิ่งขึ้น
3. สถาบันฝึกหัดครูจะได้ใช้ผลของการวิจัยนี้เพื่อปรับปรุงการวัดผลการเรียนการสอนเรียงความ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนเรียงความต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โครงสร้างการเขียนเรียงความ หมายถึงระเบียบวิธีการที่ใช้ในการเขียนเรียงความ เช่น การใช้คำ วลี การสร้างประโยค การเรียงลำดับความ รูปแบบของเรียงความ

ทักษะการเขียนเรียงความ หมายถึงความสามารถในการถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นเรื่องราว หรือข้อความ โดยใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้อง และมีรูปแบบที่ถูกต้อง

ความสัมพันธ์ หมายถึงความเกี่ยวเนื่องระหว่างข้อมูลในที่นี้ได้แก่ ความเกี่ยวเนื่องระหว่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียนเรียงความกับคะแนนทักษะการเขียนเรียงความ

แบบทดสอบ หมายถึง แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างการเขียน
เรียงความ และแบบทดสอบทักษะการเขียนเรียงความ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย